

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Första Kammaren. N:o 17.

Onsdagen den 9 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets nedannämnda utlåtanden:

N:o 22, i anledning af väckta motioner om förändrade grunder för den kommunala rösträtten och dermed i sammanhang stående frågor;

N:o 23, i anledning af förslag om förändrade stadganden rörande skyldighet att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse;

N:o 24, i anledning af väckt motion om stadgande af skyldighet för utländsk man att vid talans anställande inför svensk myndighet mot svensk man ställa borgen för kostnad och skada;

N:o 25, i anledning af väckt motion om ändring i 30 kap. 5, 6 och 7 §§ Rättegångsbalken;

N:o 26, i anledning af väckt motion om förhöjda böter för part eller vittne vid förfallolöst uteblifvande; samt

N:o 27, i anledning af väckt motion angående föredragningslista vid häradsrätt.

Föredrogos å nyo och biföllos Stats-Utskottets den 4 och 5 innevarande Mars bordlagda utlåtanden:

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Malmö stad af ett landsstatsembetshuset derstädes såsom gårdsjord anslaget jordområde; samt

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Styrestad N:o 1 i Östergötlands län samt Alnarps kungsgård och indragna militiebostället Husie N:is 3 och 4 i Malmöhus län.

*Ifrågasatt
skadestånd af
f. landtbruk-
aren S. J.
Bladh.*

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 28, i anledning af väckt motion om ersättning åt förre landtbrukaren Sven Johan Bladh för hos honom anställt olaga beslag.

Herr Stjernspetz: Denna fråga är icke ny, den har nemligen varit väckt både vid 1878 och 1879 årens riksdagar. Vid båda dessa afslogs visserligen den begärda ersättningen, men hufvudskalet för dessa afslag var, att fullständig utredning af förlustens verkliga belopp icke fans uppgjord eller bestyrkt. En sådan utredning föreligger nu, styrkt af lagligen giltiga handlingar, hvarför det förut åberopade skälet icke nu gerna kan användas som motiv för afslag.

Historien om denna sak är i korthet den, att i Augusti månad 1855 instämdes Bladh till häradsrätten under yrkande, att han måtte förklaras hafva förbrutit åtskillig bränvinsredskap, som länsmanen förut besigtigat och märkt. Bladh ålades vid hemtingsäfventyr att inställa sig vid Rätten och hemtades äfven en gång under rätttegången. Denna började den 18 September 1855 och först den 28 Februari 1859 föll häradsrättens utslag, då Bladh till alla delar frikändes, under förklarande, att redskapen varit lagliga. Åklagaren vädjade till Hofrätt och Högsta domstolen, der slutligt utslag föll den 18 December 1862 med samma resultat. Länsmanen hade emellertid under processens gång den 18 April 1861 afidit, efterlemnande skulder utöfver tillgångarne. Angifvaren hade afvikit till okänd ort, i följd hvaraf Bladh af domstolarne tillerkänd ersättning icke kunde utfås af vederparterne. Bladh blef försatt i konkurs år 1858, således icke förr än 3 år efter processens början, och sedan han förut blifvit så sinnesförvirrad och gripen af sina förluster, att han måst sättas under förmyndare, och har man rättighet antaga, att denna hans sjukdom var en följd af hans olyckor, hvilka drabbade icke blott honom sjelf utan äfven hans anhöriga och vänner.

Af utredningen framgår, att Bladh lidit en direkt förlust af 28,832 kronor 90 öre, hvilket belopp också motionären föreslagit att Riksdagen måtte bevilja honom.

Jag vill visst icke klandra Utskottet för dess afstyrkande utlåtande i detta fall. Det har sannolikt icke kunnat göra annat, då Sveriges lagar icke innehålla några bestämmelser om ersättning åt oskyldiga personer, som fått lida genom af tjänstemän begångna felaktiga eller olagliga åtgärder. Här föreligga således endast starkt ömmande omständigheter, som jag beder Kammarerna att ej lemna opåaktade. Riksdagen beviljar ju mängen gång pensioner utan att vara förpligtad dertill. Den beviljar räntefria lån, och vi se ofta huru Riksdagen eftergifver sin på kontrakt mellan enskilda och staten grundade rätt, utan att Riksdagen dertill har någon skyldighet. Här liksom i förenämnda fall har staten sålunda icke någon skyldighet, men jag vill fästa Kammarernas uppmärksamhet på, att i de flesta civiliserade länder finnas laggar, enligt hvilka enskilda personers förluster, vållade af em-

betsmän, ersättas af staten, och det är säkerligen Kammaren icke obekant, att en motion om lagstiftning i sådant syfte vid denna Riksdag blifvit väckt.

Motionären har föreslagit ett fixt belopp som ersättning åt Bladh, men han har derjemte lemnat utrymme för Riksdagen att gifva hvad den kan anse vara billigt såsom en nådegåfva; och det kan väl icke bestridas, att Bladh lidit en stor orättvisa, samt blifvit ruinerad och förstörd både till helsan och sitt ekonomiska välstånd, och ytterst kan man väl säga, att det är statens tjänstemän och statens lagar som hafva vållat detta. Jag anser derfor, att det är en moralisk pligt för Riksdagen att i någon mån lindra den verkliga nöd, i hvilken mannen för närvarande sig befinner, och yrkar att Kammaren med afslag å Utskottets hemställan måtte bifalla motionärens förslag.

Herr Montgomery-Cederhielm: Det kan af de mycket vidlyftiga handlingarne i denna fråga synas, som om Bladh ådragits en ganska stor ekonomisk förlust genom ett ovisligt nit hos en statens tjänsteman. Helt och hållet utan eget förvållande tror jag dock icke att skadan skett och alldeles solklart är det efter mitt förmenande icke, att ej beslaget kunnat ske. Det synes ju af rättegångshandlingarne, som visserligen slutade med Bladhs frikännande, att frågan dock hvarken varit så hastigt eller så lätt utredd. Men om man också skulle antaga, att Bladh är fullkomligt skuldlös, får jag dock säga, att jag tror, det hvar och en, som vill pröfva frågan, skall stanna i ovisshet om, hvad som skall göras och huruvida något skall kunna göras till förmån för denne person. Sjelfva ersättningsanspråket har blifvit framställt på ett sådant sätt, att det icke ingifver förtroende. Första gången frågan i form af motion väcktes var vid 1878 års riksdag och då uppgafs, att Bladh lidit en förlust till belopp af 487,433 kronor 96 öre. Men denna förlust af öfver 400,000 kronor föreslog dock motionären sjelf borde nedsättas till 252,378 kronor 33 öre. Här är således en högst betydlig afprutning gjord på summan. Ser man vidare till, huru denna förlust uppkommit, finner man att den stöder sig väsentligen på kalkyler och pris, som möjligen kunnat erhållas vid försäljning af varan, om bränvinsbränningen fått bedrifvas, men från hvilken förtjenst Bladh förhindrats genom beslaget. Denna förlust är, som sagdt, uppgjord kalkylvis, och mig synes, att den är uppgjord väl mycket på fri hand. Förslaget om förlustens ersättande afstyrktes vid 1878 års riksdag af Stats-Utskottet, och denna afstyrkande hemställan blef af Riksdagen bifallen. När frågan förekom vid 1879 års riksdag, begärde motionären, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda verkliga beloppet af den förlust, Bladh lidit. Derpå svarade det Tillfälliga Utskott, till hvilket motionen då remitterats, att det syntes lämpligare att den, som lidit förlusten, sjelf utredde dess storlek, än att Kongl. Maj:t skulle låta verkställa en sådan utredning. På den grund afstyrktes motionen och blef äfven afslag å densamma Riksdagens beslut. Nu har man funnit ett annat sätt att beräkna förlusterna. Man har nem-

*Ifrågasatt
skadestånd åt
f. landtbru-
karen S. J.
Bladh.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
skadestånd åt
f. landtbru-
karen S. J.
Bladh.
(Forts.)*

ligen delat dem i direkta och indirekta förluster. Den indirekta förlusten skulle vara den, som åstadkommits derigenom, att Bladh förhindrades att tillverka och försälja brännvin, och utgöres af de omtalade 252,378 kronor 33 öre. Men utom detta anser motionären nu, att Bladh lidit en direkt förlust, därför att hans två brännerier — han hade nemligen två sådana i Småland — hvilka voro brandförsäkrade för 33,877 kronor 50 öre, vid auktion, som hölls å såväl redskap som brännerier, betingade allenast 5,044 kronor 60 öre. Det belopp 28,832 kronor 90 öre, som utgör skilnaden emellan brandförsäkringsvärdet och värdet af den försålda redskapen och brännerierna, begär följaktligen motionären att staten måtte ersätta. Jag hemställer, om man har någon utgångspunkt för att på dessa antaganden kunna tillstyrka beviljandet af något anslag, man må vara huru mildt sinnad som helst mot denne Herr Bladh. Om jag skall yttra särskildt min tanke i saken, är den, att jag tror Bladh hafva en stor mängd fordringsegare, de der, om staten skulle lemna Bladh ett kapital, komme att lägga beslag på detsamma. Derföre blef ock inom Stats-Utskottet väl icke fråga om att bifalla motionen under någon form, men af en ledamot, som ändå ville förorda någon ersättning, föreslaget att bevilja en pension eller ett årligt underhåll, som han ville sätta till 1,000 kronor. Jag tror visserligen att denna form vore bättre, men för min del kan jag emellertid omöjligen tillstyrka hvarken det ena eller det andra på grund af så lösa uppgifter som de, hvilka här föreligga. Riksdagen ådagalägger ofta stor frikostighet och ganska mycken barmhertighet, och jag vill icke bestrida, att Bladh kan hafva något skäl att anlita densamma, men att så helt och hållet taga sitt tillstyrkande ur luften som här är fråga om, kan jag icke biträda. Jag får således anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det är ganska naturligt, att Stats-Utskottet icke kunnat komma till annat resultat än det gjort, så länge vi i vårt land icke hafva en lag, som fastställer skyldighet för staten att ersätta sådana förluster, hvarom här är fråga; så från den sidan sedt kan man icke på något sätt påstå, att Utskottet kunnat komma till annat resultat. Denna sak är, på sätt den förste talaren utvecklade, mycket enstaka i sitt slag, och äfven med afseende på sitt omfång, och det kunde kanske icke verka skadligt, om Riksdagen i någon ringa mån godtgjorde Bladhs förluster. Det är endast principen man här skulle vara rädd för och att Riksdagen skall öfverhopas på många sätt. Men nog har Riksdagen utvägar att mota obehöriga påståenden; det visade vi i dag på förmiddagen.

För min del vill jag icke påstå, att staten bör gifva det belopp, som först påyrkades, men jag skulle önska, att Kammaren tilldelade ifrågavarande person ett mindre belopp. Summan är svår att nämna, men om jag tager till 5,000 kronor, är det för att visa för landet, att, då man uppenbart vet, att ett särdeles stort misstag eller en orättvisa egt rum, Riksdagen icke helt och hållet

sluter sitt öra till, utan någon ringa godtgörelse lemnas en äldre, efter hvad jag hört berättas, i verklig nöd stadd person, som kanske kunnat genomföra hvad han börjat, men, såsom det genom beslaget skedde, blef hindrad från att utveckla sin affär. Jag anhåller, att Kammaren måtte besluta på så sätt, att 5,000 kronor beviljas af det belopp, motionären föreslagit, hvarom jag ock anhåller om proposition.

*Ifrågasatt
skadestånd åt
f. landtbru-
karen S. J.
Bladh.
(Forts.)*

Friherre von Kræmer: Den förste talaren i denna fråga yttrade, att det enda skäl, som egentligen varit afgörande vid de tillfällen, då Stats-Utskottet och Riksdagen förut haft lika framställningar under behandling, var, att icke någon utredning varit förebragt, och — fortsatte han — nu vore utredning lemnad. En ärad talare, ledamot af Stats-Utskottet, har redan yttrat sig om denna utredning, och jag skall bedja att nu ytterligare få betona en sida deraf, nemligen med afseende å det sätt hvarpå man erhållit just siffran 28,832 kronor 90 öre. Dervid har man gått så till väga, att från brandförsäkringssumman afdragits försäljningssumman; det öfriga har räknats som förlust. Jag kan icke förstå annat än att man vid brandförsäkring icke har moralisk rätt att försäkra byggnader och redskap högre än hvad de skulle kosta att köpa igen och att man vid en sådan summas bestämmande icke får taga i betraktande den vinst, som vid användandet kan erhållas. Det synes följaktligen som om försäkringssumman vore alldeles för högt tilltagen, vid hvilket förhållande den icke bör kunna utgöra rätt grund för någon beräkning. Att icke denna summa kan vara riktig, bevisades bäst af den siste talaren, som anser det vara rätt att nedsätta de begärda 28,000 kronor till 5,000 kronor. Det vissa är, att nu blott är fråga om en ren barmhertighetsgerning, vid bestämmandet hvarom man icke har någon fast punkt i afseende å beloppet ur rättvisans synpunkt. Måhända kan mot mig invändas, att jag förut i dag fört barmhertighetens talan och att det således är inkonseqvent att nu yttra mig i motsatt mening, men jag ber att på förhand få parera denna stöt dermed, att det icke kan vara meningen, att Riksdagen skall vara barmhertig mot enskilda personer ur enskild synpunkt, utan när man kan bereda staten en förmån genom att bringa ett företag till ett lyckligt slut eller när barmhertigheten mot enskilda är dikterad af erkänsla för deras förtjenster om staten; då kan sådant blifva föremål för ett statsanslag — afhjelpandet af rent enskild nöd tillhör fattigvården eller den privata välgörenheten.

Jag ber att få tillägga ett särskildt skäl för att visa olämpligheten af att här bevilja något anslag. Utom denna Herr Nordenskjölds motion om direkt ersättning har i Andra Kammaren motionerats om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i betraktande, huruvida och under hvad vilkor statsmakterna till befrämjande af rättstillståndet böra ikläda sig ansvaret för skada genom embetsmäns förvällande. Denna motion är ännu icke afgjord. Jag tror således, att denna fråga om att i ett enskildt fall ikläda staten ersättningsskyldighet i

*Ifrågasatt
skadestånd åt
f. landtbruk-
karen S. J.
Bladh.
(Forts.)*

hvarje fall är för tidigt väckt. Eller skall tillämpning ske förr än principen diskuterats? Nej, en sådan ersättning kan i intet fall medgifvas förr än principfrågan blifvit afgjord.

Slutligen ber jag att få påpeka, att sjelfva motionären låtit undfalla sig ett högst egendomligt uttryck på första sidan af motionen, då han säger, att Bladh för att kunna bedrifva bränvinsbränning i större skala och med större redskap ingått aftal med åtskilliga angränsande hemmansegare om rätt att äfven för deras hemman få utöfva bränvinsbränning, dock på Bladhs risk och äfventyr i fall åtal väcktes för olagligheter vid bränningen. I detta ligger liksom en antydning, att bränningen skulle forceras i så hög grad, att den sväfvade bra nära åtal. Att Bladh sedermera frikänts i alla instanser är ett faktum, men det kan äfven hafva berott på ofullständig bevisning. Det visar icke, att ej bränningen sväfvade bra nära hvad enligt då gällande författningar var förbudet.

Jag tror således icke, att vi böra gå principfrågan i förväg genom att besluta om en bestämd ersättning vare sig med 28,000 kronor, eller med 5,000 kronor, och icke heller vågar jag för min del ansluta mig till förslaget att Bladh skulle få pension, hvilket jag finner så mycket svårare, som pensionen skulle utgå af något anslag i riksstaten och det då icke kunde blifva från något annat anslag än det under nionde hufvudtiteln uppförda anslaget till allmänna indragningsstaten. Pensionen åt f. d. bränvinsbrännaren Bladh skulle således utgå tillsammans med pensionerna åt statens uttjente embetsmän, eller andre om staten högt förtjente personer och deras efterlemnade anhörige. Jag hemställer om detta kan vara rätt, jag hade så när sagt — passande? Jag tror således, att Stats-Utskottet nu liksom förut, då samma fråga föregående riksdagar varit före, haft goda skäl för sitt afstyrkande, och anhåller om bifall dertill.

Herr Stjernspetz: Den siste talaren tycktes antyda, att Bladh skulle hafva begagnat ett tillverkningssätt, som kommit det orätta bra nära, och en föregående talare nämnde äfven, att processen dragit så långt ut, att det tycktes hafva varit ugglor i mossen. Om dessa ärade talare vilja närmare taga reda på handlingarne i målet, så skola de finna, hurusom vederbörande domare låtit en person, som en gång varit straffad för stöld, höras såsom vittne, och denne, som var vidtalad af länsmannen, vittnade till Bladhs skada. Vidare förekommo två andra personer, från hvilka länsmannen inlemnade ett skriftligt vittnesmål af innehåll, att Bladh skulle hafva begagnat falska redskap; men när desse personer blefvo inkallade till tinget och vittnesberättelsen blef uppläst, förklarade de, att de aldrig hade sagt något sådant. De kunde nemligen hvarken läsa eller skrifva, utan länsmannen hade kommit till dem med papperet, som de fått underteckna; men, som sagdt är, de återtogo hela vittnesmålet. Om man derföre icke noga genomläser rättegången till slut, så tror man att Bladh var skyldig, fastän hans oskuld slutligen fullständigt uppdragades. Bladhs brän-

neriaffär började samtidigt med fabriksbrännings införande här i landet, och att hans grannar, hvilkas rätt till bränning Bladh genom kontrakt till en del förvärfvat sig, fränsagt sig allt ansvar för den händelse att oriktig redskap möjligen begagnades, hade sin grund deri, att man då ännu icke visste, hurudana dessa redskap skulle vara beskaffade. Det dröjde länge, innan man hade kännedom derom. Som nämnt är, blef Bladh fullständigt frikänd i *alla tre* instanserna, och då är det allt förvånande att få höra ledamöter i denna Kammare, såsom förevändning för afslag å motionen, söka påstå eller insinuera, att Bladh det oaktadt skulle varit en lagbrytare, hvilket påstående icke finner något som helst stöd i rättegångshandlingarne, i fall de *fullständigt* genomläsas.

*Ifrågasatt
skadestånd åt
f. Landtbruks-
karen S. J.
Bladh.
(Forts.)*

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag vill endast ytterligare tillägga en omständighet, som under diskussionen icke blifvit omnämnd, men som dock är af vikt, nemligen att Herr Bladh hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t behagade till Riksdagen aflåta proposition i ämnet; men Kongl. Maj:t ansåg icke denna begäran kunna bifallas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels af Herr *Stjernspetz*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen, dels ock af Herr *Jöns Pehrsson*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle på det sätt bifalla berörda motion, att det ifrågasatta skadeståndet bestämdes till 5,000 kronor.

Härefter gjordes propositioner på dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Stjernspetz* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits det af Herr *Stjernspetz* framställda yrkandet, uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57.
Nej — 20.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 4 och 5 innevarande månad bordlagda betänkande N:o 4, angående tullbevillningen.

*Tullen på
humle.*

1 punkten.

Herr Ekman, Johan Jacob: Då Utskottet uti sitt förevarande betänkande kommit att först behandla en del af den motion, jag tagit mig friheten att väcka rörande afskaffandet af de tullar, som vid förra riksdagen åsattes åtskilliga förnödenhetsalster, har jag äfven tagit mig friheten anhålla att först få ordet i denna fråga, och skall jag be att dervid få yttra mig om Utskottets förslag, hvilket jag hoppas Kammarerna skall finna lika fattigt på motiv, som det är kort och knapphändigt affattadt. Jag förstår verkligen icke, hvad Utskottet menar med sitt yttrande, att motionen skulle i någon mån afse att rubba helgden af ett föregående riksdagsbeslut. Jag vet verkligen icke, att något riksdagsbeslut kan hafva en så stor helgd, att man icke må vara berättigad att söka i behörig ordning åstadkomma en ändring af detsamma, om man anser det vara origtigt och skadligt, och om så är förhållandet, synes mig att man gör rätt uti att åstadkomma denna rubbning så fort som möjligt, eller innan de skadliga följderna hunnit göra sig mera allmänt gällande. Utskottet yttrar: "Utskottet finner icke heller lämpligt, att Riksdagen redan nu på grund af skäl, hemtade från teoriens område, ger en dementi åt sin så nyligen i ämnet uttalade åsigt, så mycket mindre som motionären icke påpekat några för frågans bedömande nya eller sedan sistlidna års riksdag tillkomna synpunkter." Så säger Utskottet *nu*; men förra riksdagen, då det ifrågavarande beslutet tillkom, hade de, som verkade för detsamma, visserligen ingen praktisk erfarenhet att bygga på, utan var det helt och hållet teoretiska åsigheter, som då gjorde sig gällande. Men Utskottet finner äfven, att motionären icke påpekat några nya synpunkter, som skulle hafva tillkommit. Jag har likväl tagit mig friheten påpeka Landtbruksakademiens Förvaltningskomité, Kommerskollegii och Generaltullstyrelsens utlåtanden i ämnet; men jag förmodar, att Utskottet icke ens tagit kännedom om dessa utlåtanden, ehuru en reservant haft godheten att intaga dem in extenso i Utskottets betänkande. Sådana yttranden, som fällas af dessa myndigheter — såsom följande af Landtbruksakademiens förvaltningskomité: "Det intresse för humleodlingens ändamålsenliga bedrivande, som inom många orter uppvaknat under senaste tiden, är otvifvelaktigt ett säkrare medel till

humlekuulturens utveckling, än varans fördyrande genom en tull-sats, som, sedan den framkallat humleodling på bekostnad af odlingen af andra för klimat och jordmån lämpliga växter, till äfventyrs blefve afskaffad“, och detta uttalande af de båda embetsverken: “härvid torde tillika böra erinras, att utförseln från Sverige af andra slag maldrycker än porter under senare åren ganska väsentligt öfverstigit införseln, och att tillverkning af denna vara för export, som spelar en stor roll i grannländernas näringsverksamhet, äfven hos oss bör kunna blifva af betydelse för afsättning i förädlad form af landbruksprodukter samt följaktligen icke synes böra motverkas af tullbeskattning å det råämne, af hvars användning maldryckernas värde och afsättning i synnerlig grad äro beroende;“ — sådana yttranden som dessa borde dock betyda vida mer än det högförnäma trots, hvarmed Utskottet ansett tillständigt att behandla det väckta förslaget. Särskildt fäster jag afseende vid Landbruksakademiens yttrande i ämnet, emedan denna akademi icke *alltid* hyst så fördomsfria åsigtter som dem, hvilka nu i dess utlåtande uttalas.

Sedan den förut varande så kallade bränvinskomitén blifvit förstärkt med nya ledamöter, har denna komité erhållit uppdrag att afgifva förslag till beskattning af maldrycker. Jag förmodar, att detta förslag kommer att grunda sig på något helt annat än åsättande af tull på varan, men väl på en beskattning af tillverkningen, och jag tror därför, att det skulle vara nyttigt, om tullen på humle afskaffades, innan komitén börjat sin verksamhet, så att den finge någon bättre och säkrare grund att bygga på, än den som skulle förefinnas, om en sådan tull bibehölles.

Inkomsten kan i detta fall icke vara af någon betydelse; den torde komma att utgöra 25 å 27,000 kronor, och Kammaren finner, att detta belopp icke det allra minsta betyder emot den beräknade tullinkomsten af ungefär lika många millioner.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid i denna fråga, utan anhåller om afslag å Utskottets förslag och bifall till min motion.

Herr Stråle, Holdo: Som jag i afseende på såväl denna fråga som åtskilliga af de följande tillhört majoriteten inom Utskottet, så anser jag mig pligtig bemöta den ärade motionärens anförande. Motionären anser, att Utskottet dels varit fattigt på motiv och dels med högförnämt trots bemött motionen. Jag tillåter mig yttra, att, för så vidt jag har mig bekant, det icke varit något trots, som vid frågans behandling gjort sig gällande inom Utskottet. De skäl, som motionären anført, hade vi tillfälle att höra vid förra riksdagen, och jag tror, att Utskottet haft fullt skäl att yttra, att några nya synpunkter för frågans bedömande icke tillkommit sedan sista riksdagen. Att Utskottet sedermera enligt motionärens uppfattning i korthet affärdat hans motion, torde härröra af två skäl. Det hufvudsakliga var, att då ett beslut blifvit så nyligen af Riksdagen fattadt, då inga nya omständigheter tillkommit, som voro egnade att förändra Riksdagens

Tullen på
humle.
(Forts.)

uppfattning, och då ingen erfarenhet kunde åberopas såsom stöd för förändringen, så ansåg man det icke vara skäl att bifalla motionen. Men jag vill icke dölja, att dertill kom äfven ett annat af Utskottet åberopadt skäl. Detta var icke, såsom motionärens yttrande föll sig, att motionen afsåge att rubba helgden af Riksdagens beslut, utan i motionen åberopas såsom skäl för förändringen, att Riksdagens beslut fattats med så få röster, och det var denna omständighet, som Utskottet ansett icke böra inverka på frågans bedömande, huruvida beslutet fattats med en röstöfvervigt af en eller femtio röster. Utskottet ansåg det icke böra blifva föremål för pröfning, huruvida helgden af Riksdagens beslut skulle vara beroende på antalet af röster, hvarmed detsamma fattats.

Men må det nu tillåtas mig öfvergå till sjelfva saken. Jag ber då att ånyo få lägga Kammaren på hjertat, hvarthän det skulle leda, om vi vid den ena riksdagen utan gifven objektiv anledning skulle upprifva de beslut, som vid den föregående riksdagen blifvit fattade. Jag säger med flit *objektiv*, ty subjektiv anledning kan ju alltid finnas. Hvad nu denna beskattning angår, så ber jag få vända mig mot motionären. Han åberopar, att man härigenom lägger skatt på de mindre bemedlade klasserna; men jag ber få hemställa, huruvida så kan vara förhållandet i detta fall. Ett skålpund humle gälde 1879 2 kronor 25 öre och 1880 1 krona 10 öre. Med två skålpund humle till en tunna malt kan man tillverka 100 kannor öl. En kanna öl kostar 35 à 40 öre vid fabriken, och således är kostnaden för humlen efter 1880 års pris ungefär 8 procent af ölpriset. Hundra halfbuteljer säljas i Stockholm för 7 kronor; men hvarje halfbutelj utminuterar sedan till ett pris, som varierar mellan 20 och 25 öre. Nu hemställer jag, huruvida det är tänkbart, att 10 öre på en kilogram humle skall kunna inverka på minutpriset, det vill säga på det pris, hvarför den arbetande klassen köper sitt öl. Man har äfven åberopat utförselprisen och det är sant, att år 1879 utfördes 56,000 kannor öl, nemligen 6,000 kannor till Lübeck och de öfriga 50,000 kannorna till andra nordtyska hamnar; men då vid ett enda bryggeri här i Stockholm tillverkas 300,000 kannor öl, så inses lätt, att nämnda obetydliga export icke har något att betyda i fråga om tillverkningen. Jag nämner detta därför, att den föregående ärade talaren åberopade myndigheternas yttrande såsom stöd för sin åsigt, att det vore nödvändigt att taga bort tullen på humle för att befordra exporten af öl.

Han har vidare åberopat Landtbruksakademiens yttrande i frågan, men med anledning deraf skall jag be att få framställa en fråga, som möjligen torde kunna besvaras af någon af akademiens härvarande ledamöter. Akademien har nemligen yttrat: "det intresse för humleodlingens ändamålsenliga bedrifvande, som inom många orter uppvaknat under senaste tiden, är otvifvelaktigt ett säkrare medel till humlekulturens utveckling, än varans fördyrande genom en tullsats, som, sedan den framkallat humleodling på bekostnad af odlingen af andra för klimat och jordmån lämpliga växter, tilläfventyrs blefve afskaffad." Akademien förutsätter allt-

så, att genom den ifrågavarande tullsatsen af 10 öre skulle framkallas en humleodling inom Sverige så stor, att den komme att uttränga andra för klimatet och jordmånen lämpliga växter. Jag får säga, att jag har några år varit landtbrukare, men icke vet jag, hvilka växter det skulle vara, som genom humleodlingen skulle blifva utträngda, och jag skulle vara mycket tacksam, om någon ville meddela upplysning i detta afseende.

Slutligen har den ärade talaren såsom skäl för tullens borttagande anført, att den skulle gifva så obetydligt; men detta kan väl icke vara ett skäl att taga bort den, utan snarare ett skäl att göra den högre. Han nämnde äfven, att de 27,000 kronor, som den kunde inbringa, vore intet i jämförelse med en tullinkomst af lika många millioner; men jag tror att kalkylen hade varit riktigare, om han sagt, att här få vi blott 27,000 kronor, men det är dock en hjälp till underhållet af den stora tullstaten, som måste finnas. Om Första Kammaren ville tillämpa sådana regler, tror jag, att vi skulle kunna lättare bära många utgifter inom landet.

Af hvad som nu är sagdt är tydligt, att man icke kan säga, att den ifrågavarande tullsatsen på humle inverkar på de fattiga klasserna, eller att den skulle kunna uttränga odlandet af viktigare växter inom landet, och då ännu icke någon nämnvärd export förefinnes samt Riksdagen bör vidhålla ett nyligen fattadt beslut, så hemställer jag om bifall till Utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Bennich: Å betänkandet har jag antecknat mig såsom reservant emot den nu förevarande punkten i Utskottets förslag, äfvensom emot en och annan af de följande. Jag har tillåtit mig att dervid uttala den öfvertygelsen att, om de upplysningar, som nu föreligga, hade varit tillgängliga, då Riksdagen förra året behandlade denna fråga, så hade Riksdagen icke kommit till det beslut, hvilket då fattades. Jag ber att särskildt få återropa detta i fråga om den nu förevarande artikeln, humle. Förra Riksdagens Bevillnings-Utskott motiverade sitt förslag om åsättande af tull på humle, bland annat, dermed att den inhemska humleodlingen, hvilken under senaste årtionden mer och mer aftagit, skulle genom en tullafgift å utländsk humle erhålla en välbehöflig uppmuntran. Deremot har en auktoritet i landet, som måste tillerkännas vitsord i denna fråga, nemligen Landtbruksakademiens förvaltningskomité, uti sitt utlåtande gifvit tillkänna, att "det intresse för humleodlingens ändamålsenliga bedrifvande, som inom många orter uppvaknat under senaste tiden, är otvifvelaktigt ett säkrare medel till humlekulturens utveckling än varans fördyrande genom en tullsats, som, sedan den framkallat humleodling på bekostnad af odlingen af andra för klimat och jordmån lämpliga växter, tilläventyrs bieve afskaffad". Här säger nu denna auktoritet alltså, att ett ökad intresse för humleodlingen under senaste tiden uppvaknat inom många orter, och Bevillnings-Utskottet säger, att humleodlingen allt mer aftagit.

Om Riksdagen nu hade fått denna uppgift af Landtbruks-

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

Tvilen på
Humle.
(Forts.)

akademiens förvaltningskomité, då frågan förevar vid sista Riksdagen, hade verkligen då på den grund, som Bevillnings-Utskottet anförde, att man nemligen skulle uppmuntra den inhemska humleodlingen genom en tullsats, Riksdagen då gripit till detta sätt att "uppmuntra"? Nu säger en och annan, att detta Landbruksakademiens förvaltningskomités yttrande icke skulle vara så alldeles grundadt. Jag skall i anledning häraf bedja att få åberopa en annan upplysning till stöd, såsom jag tror, till ett kraftigt stöd för nämnda komités uppgifter, och det är den upplysning, som lemnas i de officiella uppgifterna öfver rikets import af humle under de 10 sista åren. Af sistnämnda uppgifter framgår, att humleimporten 1870 utgjorde 9,839 centner, men deremot 1879 endast 5,197 centner. Importen hade således vid sistnämnda år sjunkit till nära hälften af hvad den var 1870. Men har under tiden ölbrygden i vårt land aftagit? Långt derifrån! Den har i högst betydlig mån tillvuxit. Huru då förklara, att en minskad import och en aftagande humleodling inom landet skulle kunna förekomma på samma gång som ölbrygden allt jemt stigit. Det finnes visserligen en förklaringsgrund härför, och det är den, som Landbruksakademiens förvaltningskomité i sitt yttrande något vidrört; der sägs nemligen att genom en beskattning på humle "lätteligen kunde föranledas användandet i dess ställe af andra bitterämnen, som för helsan kunde vara skadliga". Vi hafva på senare tider sett, huruledes hvarjehanda artiklar, i synnerhet sådana födoämnen, som äro mycket allmänna bland de arbetande klasserna, voro behäftade med för helsan skadliga tillsatser; och man har på grund deraf bland annat velat förbjuda införsel af amerikanskt fläsk.

Med afseende på den föreliggande frågan läser man, vid det förhållande att ölbrygden otvifvelaktigt och obestriddigt under de sista 10 åren tilltagit, men importen af humle faktiskt icke ökats, nödgas antaga antingen, att humleodlingen inom vårt land tillvuxit eller ock att något annat bitterämne i dess ställe blifvit användt. Jag frågar då, om det icke under sådana omständigheter finnes objektivt skäl att frångå det beslut, som fattats under förutsättning, att — såsom Bevillnings-Utskottet förra riksdagen yttrade — humleodlingen på senare tiden aftagit. Det är visserligen mycket vackert att tänka på statskassan och i synnerhet att bereda tillgång att aflöna en dyrbar tullstat, men jag tror, att man här söker anledningarne annorstädes än der de äro att finna. Man vill börja med beskattning å vissa jordbruksprodukter och på så sätt få in en liten "skyddsunge" åt jordbrukarne för att sedan få stora "skyddspatroner" för de andra näringarne. För min del anser jag det vara mycket viktigt, att man i tid och så snart som möjligt återgår till en sundare lagstiftning och rättar det afsteg, som togs vid sistlidne riksdag. Jag kan därför icke annat än hemställa, att Kammarerna ville, med afseende å de vunna upplysningarne, fatta sitt beslut i öfverensstämmelse med Herr Ekmans motion.

Herr vice Talmannen: För min del kan jag icke annat än förena mig med motionären och den siste talaren i yrkandet om borttagande af denna tullsats, som vid sistlidna riksdagen åsattes artikeln humle. Jag kan, för min del, icke inse, att den omständigheten, att Riksdagen, efter att under många år hafva hållit helig den grundsats, att sådana artiklar, som äro att hänföra till de första lifsförnödenheterna eller ingå i de första lifsförnödenheterna, borde vara tullfria, med en högst ringa majoritet vid en gemensam omröstning frångick denna grundsats, skall vara ett skäl för Riksdagen att icke återgå till denna gamla, respekterade, sunnda grundsats. Den grundsatsen var ett arf, ett dyrbart arf från ståndstiden. Den infördes då, och den Regering, som styrde omedelbart före det den första Riksdagen efter nya ordningen sammanträdde, har äran af att hafva, då vissa enstaka afvikelser från denna grundsats skedde vid 1866 års riksdag, åt den nya Riksdagen orubbadt bevarat densamma. För min del skulle jag beklaga, om Riksdagen fortsatte på en sådan väg som den, hvilken blifvit beträdd genom de fyra tullsatsernas åsättande vid senaste riksdagen; och jag tror att en sådan handling bör rättas ju förr desto hellre, och att man med all säkerhet kommer att göra mindre skada genom detta beslut, om man ändrar det nu än om man låter det fortfara och sedermera, när förhållandena i någon mån deraf tagit sin pregel, ändrar det; ty dertill blir man ändock med all säkerhet tvungen. Det låter verkligen icke göra sig att fortsätta med åsättande af särskilda konsumtionsavgifter för de artiklar, som företrädesvis förtäras af de fattigare klasserna, då man icke kan, såsom t. ex. med brännvinet är händelsen, åberopa några särskilda undantags-skäl. Hvad särskildt artikeln humle beträffar, så lærer det vara obestriddligt, att den för närvarande icke produceras i landet till så stor myckenhet, att behovet härigenom kan på långt när tillfredsställas. Man har här frågat, hvilka växter som skulle kunna utträngas af humle. Denna fråga kan jag icke annorlunda besvara än att det är alldeles gifvet, att om arbete och kapital nedläggas på odlingen af *en* växt, så är det en minskning i det arbete och kapital, som kunde nedläggas på *andra*; och att följaktligen, om man *konstladt* framkallar produktion af en växt, man skadar den *naturliga* produktionen af andra. Att öfvertyga oss om, att priset på råvaran icke komme att på ett eller annat sätt ingå i priset på den tillverkade varan, det kommer icke att lyckas, åtminstone icke med mig. Jag tror, för min ringa del, att, om det och icke märkes för hvarje särskildt tillfälle, det dock alltid är råvarans pris jemte arbetskostnaden, som bestämmer det tillverkades värde. Enligt min åsigt vore det särdeles önskligt, om Riksdagen nu, då denna tullsats knappast kan sägas vara tillämpad, ville afskaffa densamma för att återgå till det system, som Riksdagen under så många år följt. Jag anhåller att få yrka bifall till motionen.

Friherre Klinckowström: Jag kan icke annat än förena mig i de skäl, hvilka Bevillnings-Ütskottet här anfört, hvarför man icke borde rubba den tulltaxa, som vid sistlidna riksdag

Tullen på
humle.
(Forts.)

Tullen på
humle.
(Forts.)

blef bestämd. Man bör afhålla sig härifrån på den grund att — såsom Bevillnings-Utskottet ganska riktigt anför — det icke är skäl att göra partiella förändringar i denna taxa, då en komité blifvit nedsatt för att undersöka näringarnes tillstånd, och som, efter hvad vi hoppas, vid nästa riksdag skall kunna framlägga resultatet af denna undersökning på Riksdagens bord. Jag tror därför att det vore högst orätt att nu vidtaga någon förändring i ifrågavarande rigtning. Det är likväl ett par anföranden, som föregående talare haft, hvilka nu egentligen uppkallat mig till svaromål. Det ena är Herr Bennichs anförande, deri han, — som i sin reservation upptagit de två yttranden, som senast till Kongl. Maj:t afgifvits dels af Landtbruksakademiens förvaltningskomité och dels af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen rörande de förändringar, som Riksdagen 1880 vidtog i tulltaxan — påstår något, som äfven synes i reservationen, att om den utredning, som nämnda utlåtanden innehålla, varit för förra Riksdagen tillgänglig, beslutet utfallit helt annorlunda än nu blef händelsen. Jag vill låta det vara osagdt, att *han* tror det, men *min* öfvertygelse är i motsats mot hans, att det skulle i ringa, om ens någon mån inverkat på Riksdagens då fattade beslut. Men vid de der dyrbara upplysningarne som i dessa betänkanden lemnas, bland annat, om artikeln humle, vill jag något litet uppehålla mig. Det förekommer nemligen i Kommerskollegii och Generaltullstyrelsens betänkande angående humle och dermed sammanhängande förhållanden följande: »Härvid torde tillika böra erinras, att utførseln från Sverige af andra slag maldrycker än porter under senare åren ganska väsentligt öfverstigit inførseln.« Men, mine Herrar, jag vill, med Kommerskollegii berättelse öfver utrikes handeln till min ledning anför, att en jmförelse mellan exporten och importen af nämnda drycker under en följd af år — jag har sjelf gjort en dylik jmförelse för åren 1870—1879 — alldeles icke bekräftar dessa Kommerskollegii uppgifter rörande utførseln tillväxt i förhållande till inførseln. Det finnes nemligen att 1870 utførseln af maldrycker. — öl, icke porter — utgjorde 16,628 kannor och inførseln 9,080 kannor; sedermera 1871 var utførseln 47,734 kannor och inførseln blott 7,289 kannor; men t. ex. 1874, då in- och utførseln af maldrycker beräknades dels i skålpund och dels i kannor — beroende derpå att maldrycker på *fat* beräknades i skålpund, men sådana drycker på *buteljer* deremot i kannor — infördes 73,127 skålpund och utfördes 562 skålpund. Inførseln var således alldeles ofantligt mycket större än utførseln hvad *skålpund* beträffar; deremot infördes endast 24,475 och utfördes 216,540 kannor. År 1876 infördes 201,266 och utfördes blott 30 skålpund, hvaremot under samma år infördes 26,675 och utfördes 81,472 kannor. Går jag till 1877, så infördes det året 174,829 och utfördes 1,565 skålpund, hvaremot inførseln i kannor var 26,034 under det utførseln utgjorde 117,100. 1878 exporterades 797 skålpund och importerades 199,932 skålpund, under det in- och utførseln i kannor utgjorde respektive 29,502 och 73,985. År 1879, det sista året, för hvilket officiella upplysningar från Kommerskolle-

gium finnas att tillgå, importerades 140,376 och exporterades 1,140 skålpund, hvaremot infördes 23,371 och utfördes 56,116 kannor. Af dessa uppgifter, som icke lära kunna jäfvas, enär de äro hemtade från Kommerskollegii redogörelse rörande utrikes handeln, framgår att den af embetsverken drifna satsen, att utförseln från Sverige af andra slag maldrycker än porter under senare åren ganska väsentligt öfverstigit införseln, icke kan anses vara med rätta förhållandet öfverensstämmande.

Den siste ärade talaren på vice talmansstolen har anmärkt, att äran af den nya tullagstiftningen tillhör den regering, som styrde Sverige 1865 och 1866. Ja, äran af *den* tullagstiftning, som då och åren förut började antagas, denna frihandelsvänliga lagstiftning, den äran är verkligen mycket tvifvelaktig; ty, mine Herrar, såväl år 1857 som äfven senare, när det var fråga om afskaffande af allt hvad lifsmedelstullar hette, förklarade Rikets Ständer, på sätt jag vid åtskilliga andra artiklar får tillfälle att närmare omnämna, att vissa tullsatser skulle åsättas mjöl, ost och åtskilliga andra artiklar. Men hvad gjorde väl den dåvarande regeringen med detta Ständernas beslut? Jo, helt simpelt lemnade det åsido, makulerade det. Jag hemställer, om en sådan åtgärd af en regering i en fråga, der Ständerna likasom nu Riksdagen hade *ensamma* beslutanderätten, kan prisas eller vara någon äro rik åtgärd att berömma sig af.

Samme talare har låtit framskynta en sats, som äfven förekommer i Landtbruksakademiens förvaltningskomités betänkande, att nemligen genom den ifrågavarande tullen skulle födan för de mindre bemedlade klasserna fördyras. Det är en fras, som beklagligtvis utgjort en hörnsten i hela frihandelssystemets byggnad, och väl vetande detta har jag i en motion, som jag vid nästlidna riksdag inför Kammaren aflemnade, gjort mig en ganska stor möda med att visa, huru ohållbar denna sats är; jag visste nemligen förvisso, att om den stora menigheten, om folket i allmänhet biott finge kännedom om det origtiga i denna sats, skulle denna så kallade "frihandelsgrundsats" med alla sina lagstiftningsstöd falla i smutsen. Men det synes att den ärade talaren icke gjort sig mödan eller också icke haft någon ledig stund att genomläsa denna min mödosamma bevisföring, som återfinnes i den nyssnämnda motionen sid 37—68. Det är, såsom Herrarne finna, icke något ringa arbete, som jag pålagt mig sjelf, för att kunna bevisa det origtiga i denna sats, som utgör frihandlarnes käpphäst, och jag tror mig så mycket säkrare hafva funnit bevisen för ohållbarheten i densamma, som, mig veterligen, ingen sökt bestrida dem. Det vore kanske skäl, att frihandlarna å sin sida gjorde sig mödan att bevisa sanningen af hvad de förebära, eller om de — hvilket jag är öfvertygad om — icke kunna det, att de då upphöra att rida på *den* käpphästen. Jag vill icke längre upptaga Herrarnes tid, utan anhåller, med afslag å Herr Ekmans motion, om bifall till Bevillnings-Utskottets betänkande i denna punkt.

Tullen på
humle.
(Forts.)

Tullen på
humle.
(Forts.)

Herr Stråle, Holdo: Jag ber att få taga Herrarnes tid i anspråk ännu några ögonblick. Det är mig nemligen omöjligt att med tystnad förbigå hvad här yttrats af en talare på jemtlandsbänken. Han började sitt anförande dermed, att, sedan Riksdagen förlidet år fattade beslutet att lägga 10 öre tull på humle, hade han fått sådana upplysningar, att han ansåg sig kunna mycket väl deltaga i häfvandet af förra Riksdagens beslut. Det befinnes nemligen att en auktoritet, som kallas Landbruksakademiens förvaltningskomité, ansett, att man härutinnan gjort orätt. Till en början ber jag att få säga, att det stått den värde talaren öppet att redan förlidet år få dessa utmärkte upplysningar, som han sätter så mycket värde på; men den, som icke i öfrigt delar hans uppfattning af vår ekonomiska lagstiftning, må det förlåtas, om han icke sätter lika högt värde på dessa upplysningar som den värde talaren. Och detta så mycket mera, som jag icke tror, att jag säger för mycket, då jag påstår, att från somliga delar af landet det föreligger faktiska uppgifter, att humleodlingen verkligen är i aftagande. I alla händelser synes mig, att en auktoritet som Landbruksakademien vore skyldig att med siffror och fakta stöda sin uppgift om att humleodlingen skulle tilltagit. Dess yttrande synes mig visserligen väga mycket tungt, men det skulle väga ännu mera, om vi hade fakta att stöda oss vid. Den ärade talaren lade mycken vikt på, att, oaktadt ölbrygden tilltagit, hade humleinförseln nedgått betydligt. Det var således förgäfvets jag upplyste Kammaren, att priset på bayersk humle var 1879 2,75 kronor eller mer än 100 procent högre än 1880.

I samma mån som den bayerska humlen stiger i pris nödgas bryggarne reducera sitt behof deraf till det lägsta möjliga minimum. Huruvida allmänheten vinner derpå, lemnar jag osagdt, ty bryggarne måste ersätta denna humle med andra materialier. Men att importen af humle icke tilltagit, därför att odlingen deraf inom landet ökats, det må jag säga är en något vågad konklusion.

Herr vice Talmannen framdrog nyss åter samma skäl som den ärade motionären anført som stöd för upphäfvandet af Riksdagens förlidet år fattade beslut, nemligen att det endast var med högst ringa majoritet som detta beslut fattades. Jag skulle vilja bedja den ärade talaren upplysa om, huruvida det finnes någon graderad skala i afseende å Riksdagens beslut. Om ett beslut fattas med endast 3 eller 7 rösters majoritet, har det då mindre värde och betydelse än ett annat beslut, som fattas med större majoritet? Hvarför då detta ofta återkommande tal om den ringa majoriteten vid fattandet af ett riksdagsbeslut? Jag har varit med om de viktigaste beslut afgjorda med den förseglade sedeln, men har aldrig hört någon åberopa, att ett sådant beslut skulle ega mindre betydelse än ett med större majoritet fattadt beslut. Jag vågar på det allra högsta bestrida, att det skall inverka på vår uppfattning i en eller annan fråga, om ett beslut derutinnan blifvit fattadt med större eller mindre majoritet. — Jag vet väl att det fans en tid, då partierna inom Riksdagen vid första vind-

flägt skyndade att kasta öfver ända en föregående Riksdags beslut, men detta skedde under förhållanden, som jag hoppas icke skola återkomma.

Samme ärade talare återupprepade det gamla, ofta hörda skälet att man icke bör lägga några konsumtionsskatter på de fattiga klasserna. Men hvartill tjenar detta tal, när man genom tullbevillningen upptager 27 millioner? Vill man verkligen gagna dessa klasser, lägg då statsutgifterna på de förmögnare klasserna och icke två tredjedelar deraf just på de fattigare. Men jag har förgäfvat visat, att priset på humlen och ännu mera tullen på humlen utgör en så försvinnande småsak, att det icke verkar på fabrikspriset. Detta är icke fullt en tredjedel af *minuterings*-priset. Det vill icke mycken praktisk erfarenhet till att veta, att just de fattigare klasserna köpa i minut, och der inverkar sannerligen icke priset, än mindre tullen på humlen.

Slutligen var den ärade talaren rädd för att man genom denna tull af 10 öre skulle framkalla en konstlad tillverkning inom landet, då man sålunda lägger tull på råvaran. Men humlen är icke egentligen en råvara, åtminstone icke om jag fäster mig vid sjelfva produktionen, ty det är maltet.

Jag tror att vi kunde spara oss dessa strider om principer till dess vi få tullkomiténs betänkande. För min del har jag såväl här som i Utskottet försökt få skjuta å sido dessa oändliga tvistigheter och strider.

Jag ställer mig på den ståndpunkt jag intagit i frågan, derför att jag icke ser något skäl, hvarför Riksdagen nu skulle frångå ett beslut, som förra Riksdagen fattat. Det må förlåtas mig, om jag från denna min ståndpunkt yrkar att detta beslut må hållas i helgd.

Herr Forssell, Hans: Jag vill icke såra någons känslor eller anstränga någons aritmetiska metafysik genom ett vädjande i denna fråga till de arbetande klassernas eller de fattigas intressen. Det är visst obestridligt, att konsumenterna af den dryck, i hvilken humle ingår som råvara, få kännas vid den ifrågasatta tullsatsen, om icke på annat sätt, åtminstone derigenom att mindre humle eller sämre humle användes vid ölproduktionen, men det är ju möjligt att ölkonsumenternas intressen icke hafva så synnerligen stora sympatier inom denna Kammare. Jag vill icke heller missunna vännerna af den svenska humleodlingen den tillfredsställelse de kunna hafva af ifrågavarande tullsats, helst denna tillfredsställelse icke torde vara synnerligen stor, sedan landets förnämsta auktoritet i frågan förklarat, att humletullen är af föga värde och betydelse för landets humleodling. Men jag framställer mitt yrkande såsom vän af — ja hvarför icke *skydd* för svensk industri, det skydd nemligen — som består i upprätthållandet af hvars och ens naturliga rätt och förmån. Den svenska ölindustrien är icke någon liten industri. Den begagnar utländsk humle, i synnerhet bayersk jemte några andra sorter, och denna importerade humle är till största delen kvalitetshumle, sådan som begagnas

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

till bättre öl. Nu har den svenska ölindustrien att kämpa mot en konkurrens af en ganska betydlig import af just de bättre ölsorterna. I denna konkurrens kan naturligtvis den svenska industrien icke hafva någon hjälp utan tvärtom skada af en tullsats, som fördyrar den bättre humlen. Men ännu mer! Den svenska ölindustrien har redan upparbetat en ganska betydlig marknad i jordens aflägsnaste trakter. Hundratusental kannor öl och porter exporteras för närvarande, och denna export är stadd i ständig tillväxt. Det är uppenbart och kan af ingen bestridas, att den svenska exportören af öl måste lida genom ett statens förfogande, hvarigenom råvaran för hans industri fördyras, under det konkurrenterna å utländsk mark icke lida af en sådan tullsats. Det är således ur den svenska industriens synpunkt som jag vädjar till det svenska arbetets vänner inom denna Kammare eller, om det icke lyckas, till Kammarens öfrige ledamöter, då jag nu yrkar afslag å Utskottets och bifall till motionärens förslag.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid, men jag är uppkallad af ett yttrande, som nyss fälades. Det talades om att de arbetande klasserna, med hänsyn till den ringa betydelse, som skatten på humle utöfvar å en kanna eller en butelj öl, icke alls äro i frågan intresserade. Det är det första, hvarom jag vill yttra mig. Före detta yttrande hade hvarken motionären eller Utskottet eller någon annan talat om de arbetande klasserna och deras intressen i detta afseende, men en del talare tala jemt och ständigt om att en tull på den eller den artikeln gör så ofantligt litet på de minsta enheterna, som säljas, att det är alldeles omöjligt att kunna beräkna det, och att således en sådan tull icke kunde drabba de arbetande klasserna. Detta argument synes dem alltför frestande att icke oupphörligt åter upprepas.

Hvad nu arbetsklassen beträffar, kan jag väl medgifva att på ett glas eller en kanna öl den ökade tunga, som skatten på humle kan medföra, gör ganska litet, men det är å andra sidan här till fullo utredt och i alla afseenden bevisadt, att humle icke är den enda tillsats man kan gifva öl för att framkalla dess välsmaklighet, utan dertill användas äfven andra saker, som äro mindre helsosamma, och arbetaren är mycket intresserad af att få en sund dryck i stället för en som är skadlig.

Men om jag nu tager detta argument sådant det är och säger att denna tull icke inverkar på kostnaderna för de arbetande klasserna, så frågar jag, hvem betalar dessa 27,000 kronor? Någon skall väl göra det. Om icke konsumenterna, måste det vara bryggarne. Men skulle det verkligen i Sverige, der man så länge bemödat sig om att få en jemlik beskattning, anses vara rätt att bryggarne skola betala en särskild skatt till staten och en särskild skatt till jordbrukarne. Om det vore fråga om att taga direkt ur den enes fickor och lägga i den andres händer, så finnes väl ingen inom Kammaren eller ens inom hela representationen som skulle vilja vara med om något dylikt. Det vore så orimligt,

att det aldrig blifvit ifrågasatt. Men så här på en omväg tycker man att det går för sig, efter man vill att det skall så vara. Herrar protektionister blifva alltid svaret skyldige på den frågan, hvem skall betala? Då åberopa de sig på prisförändringar, och att det gör så litet o. s. v. Men för Kammaren återstår att afgöra, om den vill hafva klassbeskattning och dertill en sådan att den ene medborgaren skall berättigas att taga skatt ur den andres fickor. Hvar och en, som drifver den satsen, synes mig begå en grym orättvisa. Detta var det ena, hvarom jag ville yttra mig.

Det andra, som här alltid blifvit upprepadt, är att det skulle vara orätt att gå från hvad sista Riksdagen beslutat. Vi skola hafva stadga! Men hvad för slags stadga? En stadga för tillfället eller för en längre tid? Sverige har i närmare 30 år följt den princip att hafva tullfrihet på råämnena och tullbeskatta fabriken. Det har icke varit alldeles efter frihandlarnes önskan, ty de älska icke tull på fabriken. Det har emellertid från Oscar den förstes tid hos oss varit en stående princip. Skola vi bibehålla den eller öfvergifva den? Jag tror för min del att det är det största skäl att bibehålla den grundsats, att hvarje industri i Sverige bör vara fri och icke för sina råämnen betala skatt till någon annan, hvem helst det vara må, och att därför industriens frihet bör bibehållas, såsom det nu varit i öfver 20 år. Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Benichs reservation.

Friherre Hamilton: Jag skall icke trötta Kammaren med att anföra skälen, hvarför jag anser att humle bör vara fri från tull, liksom alla ingredienser i de viktigare födoämnena. Här har sagts, att påståendet att en fördyring af ingredienserna skulle utgöra en fördyring af sjelfva varan, blott vore en tom fras. Detta bevisar att det finnes personer, hvilka det icke lönar mödan att söka öfvertyga om motsatsen. Jag vill blott säga, att om Riksdagen gjort ett steg, som jag beklagar och anser vara ett felsteg, bör det vara Riksdagens skyldighet att rätta det, och detta ju förr dess hellre, om det kan göras innan det visar sig hafva medfört allt för skadlig verkan. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Ekmans motion.

Herr von Möller: Det är hvarken som vän eller ovän af den svenska ölundustrien eller öldrickningen som jag begärt ordet. Men af alla tullsatsar, som vid senaste riksdag beslötos, anser jag icke någon vara mer motiverad än denna och ingen lättare att bära. Herr v. Ordföranden i Bevillnings-Utskottet förklarade, att om Utskottet vid sistlidne riksdag haft kännedom af numera tillgängliga handlingar, skulle det icke hafva föreslagit denna tull. Jag medgifver att först år 1880 Kommerskollegii berättelse utkommit, i hvilken berättelse mycket riktigt omnämnas, att importen af humle år 1870 var 9,539 ctr och år 1879 endast 5,000 ctr. För honom, som haft tillgång till alla de handlingar, hvarpå denna

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

Tullen på
humle.
(Forts.)

berättelse grundar sig, borde väl detta varit bekant, ehuru det icke var bekant för Riksdagen.

De af Herrarne som sysselsatt sig med detta ämne. veta, att då det händer att humleprisen i Tyskland äro betydligt lägre än vanligt, införa våra öltillverkare större quantiteter. Granskar man förhållandet härvidlag, finner man att 1870 importerades 9,539 ctr. Införseln var då ovanligt stor, ty det följande året importerades icke mer än 4,000 ctr. Icke var detta därför att man år 1870 bryggde två gånger så mycket öl som år 1871. På samma sätt var humleimporten 1879 5,000 ctr och föregående år 7,000 ctr. allt föranlett af varans pris och storleken af de förslag bryggarne skaffat sig. Således kan man icke uteslutande stödja sig på siffror, när man tager ett tiotal af år som gräns.

Hvad åter Landbruksakademiens yttrande angår, talar akademien icke om att humleodlingen tillväxt under den tid, som är i fråga, utan endast om intresset för odlingens ändamålsenliga bedrivande. Men icke kan detta intresse, om det är ett verkligt intresse, minskas derigenom att man lägger en tull af 10 öre per kilogram på humlen, och hvad åter beträffar hvad i Akademiens utlåtande förekommer mot slutet, att nemligen varans fördyrande genom en tullsats skulle framkalla "humleodling på bekostnad af odlingen af andra för klimat och jordmån lämpliga växter", så vädjar jag till en och hvar, om det finnes någon kulturväxt för Sverige mera passande. Det står också i våra läroböcker att humlen växer norr om polcirkeln, och att den der alldeles öfverväxer granarne, det har jag hört af personer som rest i norra Sverige.

Man är endast rädd att yttra sig i en fråga sådan som denna, ty då heter det genast att man är protektionist. Jag är icke protektionist, men jag tycker icke att det är rätt att Riksdagen den ena gången fattar ett beslut och den andra gången ett annat. Det är en absurditet. Men *det* är icke tullen på humle; den lemnar omkring 30,000 kronor, och det är dock icke så litet. Från den synpunkten yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade icke begärt ordet här, om icke det hade yttrats att denna tull i synnerhet belastar de arbetande klasserna. Det förefaller mig som om motionären påstode att det vore så bra att taga bort denna tull, för att ölkomitén sedan skall få fria händer att beskatta maldrycker. Jag kommer att lägga mig emot en sådan beskattning och jag tror att den, som kommer efter mig från den ort jag representerar, äfven kommer att göra det. Då blir det nog ej tal om att skona den arbetande klassen, utan blott om att lägga en stor skatt på öl. Jag tror för min del, att den som har den tanke att ölkomitén skall kunna göra något, den bör åtminstone bibehålla denna tull, som icke betyder något i jmförelse med den beskattning, ölkomitén nog kommer att vilja pålägga. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Reutersvärd: Jag skall icke många ögonblick upp-
taga Kammarens tid. Jag ber blott att få fråga den ärade tala-

ren på göteborgsbänken, om han konsekvent vidhåller den princip, som han uppgifver varit gällande i vårt land i nära 20 år, den nemligen att alla råvaror skola vara tullfria. Huru slår detta in i fråga om t. ex. tobak eller råsocker, äro icke dessa råvaror, som äro föremål för förädling inom landet? Männe frihandlarne hafva princip i sitt system?

Hvem betalar tullen, fråga frihandlarne. Jo! Hela svenska folket, liksom de 27 millionerna äfven utgå ur våra fickor. Frågan är blott att fördela skatterna, så att de kännas minst tryckande. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag?

Herr Bennich: Icke för att upptaga den siste ärade talarens jämförelse mellan tullen på vissa artiklar såsom tobak och socker med den nu ifrågavarande har jag begärt ordet, utan derföre att den ärade talaren på elfsborgsbänken förmenade sig i Kommerskollegii berättelse rörande utrikes handeln och sjöfarten finna en vederläggning af hvad embetsverken uttalat för några månader sedan. Den ärade talaren är stark i att uppräknat siffror, men svag i att förstå dem. Han talade om de många tusentals skålpund som förekomma i tabellen, och dermed jämförde han kannor, men det är icke alldeles samma sak. Det går ungefär 6 skålpund på en kanna, och om talaren gör en reduktion deraf, skall han finna, att embetsverkens uppgifter äro fullt grundade och alldeles icke vederlagda af de många siffror han uppläste.

Jag ber att medan jag har ordet blott ett enda ögonblick få vända mig mot min vän på hallandsbänken, som påstod att jag åtminstone vid förra riksdagen borde haft reda på hvad jag nu vet och åberopat som stöd för min åsigt att humlen bör vara tullfri. Jag visste icke då, hvad Landtbruksakademien sedermera meddelat om det uppvaknade intresset för humleodlingens bedrifvande. Förra riksdagen hörde jag i Bevillnings-Utskottet likasom äfven i denna Kammare, att humleodlingen inom vårt land är från år aftagit. Men huru kan man påstå detta på samma gång man erkänner Landtbruksakademiens uppgift om att intresset för humleodlingens bedrifvande tilltagit? Detta intresse måste väl hafva gifvit sig till känna i en ökad odling? Eller skulle kanske intresset ligga endast deri att åtskilliga landtmän fantiserat öfver möjligheten af humleodling?

Jag tror att jag nu tillräckligt vederlagt de inkast, som blifvit gjorda.

Friherre Klinckowström: Jag vill endast med ett par ord besvara den anmärkning, som gjordes af den ärade talaren på jemtlandsbänken, mot mina sifferuppställningar. Han måtte visst medan jag hade mitt anförande allt för mycket smakat på det öl, hvarom han talade, då han icke kunde följa med de sifferuppgifter jag meddelade, hvilka voro alldeles öfverensstämmande med Kommerskollegii berättelse, utan reduktion. Jag anförde för hvarje år både kannor och skålpund, både export och import. Jag kunde icke vara tydligare. Om den ärade talaren framdeles, någon

*Tullen på
humle.*
(Forts.)

Tullen på
humle.
(Forts.)

gång när vi icke hafva plenum, vill genomgå dessa siffror, skall han finna att hvad embetsverken uttalat derom "att utförseln från Sverige, af andra slag maltdrycker än porter, under senare åren ganska väsentligt öfverstigit införseln", icke alltid är med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag ber om ursäkt för att jag åter tager till ordet, men det har här blifvit taladt allt för mycket om och mot Kommerskollegii berättelse, att jag icke skulle försvara, hvad Kommerskollegiet sagt. Jag kunde omöjligen, så fort som den ärade talaren uppräknade sina siffror, följa med honom. För att kontrollera hans uppgifter tog jag året 1877 och fann då att införseln af maltdrycker nämnda år var 19,285 skålpund porter och 174,829 skålpund andra sorter på fat, eller tillsammans 194,114 skålpund, som efter 6 skålpund per kanna gör 32,352 kannor. Dertill komma 5,209 kannor porter och 26,034 skålpund andra slag på buteljer. Sålunda uppgick sammanlagda införseln af maltdrycker nämnda år till 63,595 kannor. Gå vi åter till utförseln, finna vi att den samma år endast af maltdrycker, andra slag än porter, uppgick till 117,100 kannor, hvartill komma 778 kannor porter och 1,565 skålpund andra slag; sålunda var utförseln nära dubbelt så stor, som införseln. Hela villervallan kom sig deraf, att den ärade talaren icke reducerade skålpund till kannor.

Jag blef sjelf här tillfrågad af en talare, huru jag kunde påstå att vi haft stadga i vår tullbeskattning i så måtto att allt sedan Oscar den förstes tid vi hållit råvaror tullfria, då likväl tobak och socker varit beskattade. Svaret är ganska enkelt. Vi behöfde indirekta skatter både på Oscar den förstes tid och nu; vi voro tvungna dertill och måste fortfara dermed, men vi hafva rikligen ersatt fabrikanterna genom den tull vi lagt på fabrikanterna. Dertill kommer att tobak och råämne för sockerfabrikation endast i oväsentlig mån frambringas inom landet. Hvaremot humleodlingen är betydlig. För öfrigt är det väl mellan menniskor och icke mellan tobak och humle, som rättvisa skall skipas.

Då vi under hela den tid, hvarom här är fråga, haft tull på socker och tobak, men icke på råämnena i allmänhet och särskildt icke på råämnena, som i betydligare mån inom landet odlas till förmån för den ene och skada för den andre, så vidhåller jag mitt påstående, att stadga i tullagstiftningen bättre vinnes genom att upphäfva den i föl på humle lagda tullen än genom att bibehålla den.

Grefve Strömfelt: Denna fråga torde äfven böra betraktas ur en annan synpunkt än den, från hvilken Kammarens hittills uppträdande ledamöter hufvudsakligen skärskådat densamma, nemligen ur samma synpunkt som Friherre Hamilton nyss angaf, då han sade, att när förra Riksdagen fattat ett beslut som vore olämpligt, borde Riksdagen upphäfva detta beslut ju förr dess

hellre. Jag skall bedja att något närmare få skärskåda denna uppfattning. När man genomläser Utskottets betänkande, ser man att i år särskildt en strid der egt rum, som icke under vanliga förhållanden förekommer, en strid angående några ögonblicks dröjande vid bestående förhållanden, å ena sidan, och nya rubbningar i tulltaxan å den andra. Ingen tullagstiftning kan någon längre tid blifva stillastående. Detta är ett, men ett annat är att vilja upphäfva ett fattadt beslut, nästan samtidigt med att det träder i kraft, innan någon tillämpning deraf egt rum och innan någon erfarenhet vunnits om den verkan, beslutet kommer att medföra samt att, under pågående undersökning om naringarnes tillstånd och behof, göra förändringar, hvilkas lämplighet eller olämplighet just skall framgå ur resultatet af denna undersökning. Att upphäfva ett beslut samtidigt med att det blir gällande, det är ett försök, som står temligen enstaka i våra tullstriders historia, ett försök, om hvars olämplighet och rent af skadliga inflytande på industrien och på ett under alla förhållanden nödvändigt förtroende till Riksdagen och dess beslut, det icke borde kunna vara två meningar.

Jag ber att få fästa de Herrars uppmärksamhet, hvilka likväl äro af en annan mening, derpå att, om ett nyss fattadt beslut *en gång* så plötsligt upphäfves, någon menniska väl knappast vidare lär kunna trygga sig vid riksdagsbeslut, och att Riksdagen derigenom afven sjelf torde skrifva domen öfver årliga riksdagar.

Hvad det andra förfarandet beträffar, ber jag att i Kammarrens minne få återföra, hvad en ärad och aktad talare på gefleborgs-banken, hvars frihandelsvänliga åsichter äro oss alla väl bekanta, förliden riksdag, då fråga om en undersökningskommission förevar, yttrade. Han sade nemligen: "vårt lands industri har under en kort, ja jemförelsevis kanske alltför kort tid gjort sig särdeles starka ansatser, nästan våldsamma steg framåt; den har sedermera gått tillbaka, men endast partielt, icke i det stora hela. Vid sådana förhållanden är det, likasom för den enskilde, så ock för samhället ett behof att stanna, att se tillbaka på den tillryggalagda vägen och göra sig reda för sin ställning, för att kunna besluta för framtiden." Denna tanke är sann och värdig och på nu förevarande fråga synes den mig hafva sin fulla tillämplighet. Att, på sätt Bevillnings-Utskottet hemställt och särskildt dess reservanter yrkat, fortgå, är ingalunda att stanna och se tillbaka på den tillryggalagda vägen. Genom det förra ökar man tilläventyrs begångna misstag, genom det senare kunna sådana rättas eller häfvas.

Vid samma tillfälle tillämpade jag på industrien en bild, som jag nu vill fullfölja. Om en sjuk menniska begär, att en läkare skall försöka återställa hennes helsa och, under det att läkaren är sysselsatt med diagnosen, andra personer från skilda håll med olika åsichter tillströmma och taga henne om hand, kan hennes lif deraf vedervågas. Hvad som gäller om den menckliga organismen har här sin tillämplighet afven på samhällskroppen. Diagnosen pågår nu som bäst. Den skall visa oss industriens nu varande ställ-

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

Tullen på
humle.
(Forts.)

ning och behof, på det att vi för framtiden må kunna med urskilning besluta. Under den korta tid, som denna undersökning ännu kan pågå, torde Riksdagen både böra och kunna stanna vid de tullsats, som nu äro. För min del skall jag icke lemna min röst hvarken för borttagande eller åsättande, nedsättande eller höjande af någon som helst tullsats.

Hvad nu särskildt beträffar tullen å humle, stod humleodlingen i Sverige för några och tjugu år sedan på en relativt ganska god ståndpunkt. Kanske en och annan af Herrarne påminner sig, huru man på 1850-talet från de landsändar, der humle företrädesvis odlades, reqvirerade mindre jordbrukare, torpare och backstugusittare till andra trakter för att der inrätta humlegårdar, för att undervisa i humleodling och för att inspektera de anlagda humlegårdarne. Humlen stod då i högt pris och de småjordrymder, som dertill användes, lemnade den största afkastning, som någon så liten jordrymd kan lemna. Hvem var det, som sysselsatte sig med denna odling? Jo just den allra fattigaste landtbefolkningen. Här har blifvit sagdt att, om man sätter tull på humle, man ingriper störande i arbetarebefolkningens intressen. Det lemna jag derhän; det kan må hända vara sant för dem som dricka öl, men äfven de som odla humlen tillhöra arbetarebefolkningen, och deras fördelar får Riksdagen icke förbise.

Så väl motionären som embetsverken hafva också öfverensstämt deri, att den åsatta tullens uppgift vore att befrämja humleodlingen. Det har i mitt tycke icke, såsom den ärade motionären sade, anförts bättre bevis för att afskaffa denna tull än dem Utskottet anført för bibehållande deraf, utan sådana underhaltiga skäl, att jag skall bedja med några få ord få skärskåda och bemöta dem. Motionären börjar med att säga, att "den utländska humle, som här införes, är en vara af så olika beskaffenhet med den inländska, att de icke för samma ändamål kunna användas och således egentligen icke med hvarandra konkurrera." Jag besparas lyckligtvis besväret att vederlägga den ärade motionären härutinnan, ty det göra hans meningsfränder, förvaltnings-utskottet och embetsverken. De säga nemligen, att "förbrukningen af utländsk humle nedgått så, att då den år 1875 utgjorde 0,06 skålpund för hvarje kanna fabrikstillverkad maltdryck, densamma under följande år till och med år 1878 utgjorde allenast 0,04 skålpund per kanna maltdryck" samt att "här af torde framgå, att användningen af svensk humle under senare åren tilltagit". Detta bevisar just att en konkurrans kan ega rum och eger rum; det torde till och med den så beprisade förvaltningskomitén kunna inse. Denna komité synes mig vara högst egendomlig i sina yttranden; den säger nemligen, att om man fördyrade humlen, "derigenom lätteligen kunde föranledas användandet i dess ställe af andra bitterämnen, som för helsan kunde vara skadliga". Nog är det ett högst märkvärdigt skäl! Det är en förutsättning om att vanhederliga fabrikanter finnas inom landet, ty vanhederlig lär väl den vara, som i ett näringsmedel inblandar giftämne, som kan skada menniskor. Jag tror att sådant väl kan förekomma, men jag hemställer om det

hör till tullagstiftningens område, om icke snarare ett sådant ofog faller under allmänna lagens näpst. Icke kan det åtminstone vara skäl att därför ändra tullsatsen på humle. Det säges vidare, att här vore fråga om "en tullsats, som, sedan den framkallat humleodling på bekostnad af odlingen af andra, för klimatet och jordmånen lämpliga växter, till äfventyrs blefve afskaffad". Jag förmodar dock, att, om Riksdagen nu bibehåller tullen på humle, det icke kan vara Riksdagens mening att omedelbart derefter kasta bort denna tull. Jag kan åtminstone icke antaga såsom något skäl för att icke nu behålla tullen, att den i en affägsen framtid möjligen kan blifva afskaffad. Slutligen förekommer det skäl, att tullen på humle skulle inverka skadligt på ölexporten. I det fallet har hvarken förvaltningskomitén eller embetsverken någon erfarenhet ännu. Jag vill väl icke bestrida, att ju tullens bibehållande möjligen kan till en viss grad menligt inverka på exporten, men den utkomst, som en utsträckt humleodling skulle bereda just den fattigaste delen af vår landtbefolkning, väger för mig mer, än om till äfventyrs en mindre vinst skulle tillfalla ett eller annat större bolag. Herrarne torde besinna, att det icke är så, som en af myndigheterna antydt, att klimatet här är otjenligt för humleodling. Det har tvärtom under en lång följd af år visat sig, såsom en föregående talare äfven upplyst, att jordmånen och klimatet äro mycket lämpliga för dylik odling.

På grund af hvad jag nu har haft äran anföra, hemställer jag värdsamt om bifall till Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Jag begärde ordet, då jag hörde den siste aktade talaren så varmt framhålla, att det skulle vara orätt handladt af Riksdagen att under pågående utredning om våra näringsars tillstånd göra en rubbning i de bestående förhållandena, och att man nu borde stanna på den punkt der man står, för att afvakta denna utredning. Ja, den meningen kunde vara riktig, i fall det här vore fråga om att afskaffa en tullsats, som länge varit i landet införd, men jag ber få erinra den siste talaren derom, att, så vidt jag kan erinra mig, humle har under loppet af de senaste 20 till 30 åren varit tullfri i Sverige ända till sista riksdagen. Det var förra Riksdagen, som, samtidigt med att den begärde en utredning af näringarnes tillstånd, införde denna tullsats och som sjelf icke stannade på den bestämda vägen utan införde förhållandena i ett nytt skede, innan utredningen ännu hade skett. Jag tror att man, genom att återgå till de förhållanden, som funnos före förra riksdagen, icke gör något annat, än hvad den ärade talaren önskar, i det man nemligen återställer förhållandena till det gamla skicket. Genom utredningen får man se huru de gamla förhållandena verkat, och derefter må man taga i betraktande om någon ändring bör ske, men icke kan det vara rätt att, därför att ett nytt förhållande blifvit infördt helt nyligen — ett förhållande som ännu icke visat sin tillämplighet — man dervid skall stanna. Jag tror derföre, att det skälet icke under några förhållanden bör påverka Kammarens beslut i denna fråga, och då jag på grund af

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

*Tullen på
humle.
(Forts.)*

den utredning, som så väl Landtbruksakademien som embetsverken åstadkommit, icke kan fatta annat, än att Riksdagen förra året fattade ett mindre klokt beslut i frågan, anhåller jag att få avsluta mig till Herr Ekmans motion.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, upptog Herr Grefven och Talmannen de yrkanden, som derunder förekommit, och gjorde enligt dem propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan och sedan på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Då flere ledamöter nu begärde votering, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 1 punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, afslås punkten och bifalles den i ämnet väckta motionen, för så vidt den afser upphäfvande af tullsatsen å artikeln humle.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—47.
Nej—48.

2 punkten.

Bifölls.

3 punkten.

*Tullfrihet
för kimrök
eller lampsof.*

Herr Reutersvärd: Jag anhåller att med afslag å Utskottets förslag artikeln kimrök måtte få bibehållas vid den tullsats, den för närvarande har. Denna artikel har varit tullpliktig så länge jag minnes tillbaka. Jag finner icke alls någon anledning att just nu borttaga denna tullsats, helst någon utredning af frågan ej skett. Tullinkomsten af kimrök har under de senare åren i medeltal utgjort enligt Kommers-kollegii berättelse 608 kronor 80 öre. Följaktligen har det icke kunnat vara mycket som af den varan införts i landet. Emellertid är det goda skäl att icke nu göra någon rubbning eller ändring i den föreslagna rigtningen. Jag anhåller derföre att, med afslag å Utskottets hemställan, Kam-

maren måtte lemna sitt bifall till att artikeln kimrök fortfarande belägges med samma tullsats som för närvarande gäller.

*Tullfrihet
för kimrök
eller lampot.
(Forts.)*

Herr Bennich: Jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att frågan icke afser någonting annat än att för en uppkommande svensk industri, nemligen tillverkningen af boktrycksfärg, bereda billigare råämne. Att denna industri har att täfla med en utländsk produkt, som är tullfri vid införsel, under det att råmaterialet för boktrycksfärg är belagdt med tull, kan väl icke gerna öfverensstämma med de skyddsvänliges intressen. Icke heller kan statskassans intresse här åberopas, då frågan gäller några hundra kronor i tullinkomst. Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på, att det icke kan vara behöfligt att skydda den inhemska kimrökstillverkningen, ty af Kommerskollegii berättelser finna vi, att utförseln af kimrök vida öfverstiger införseln. Redan länge har Sverige i kimrökstillverkningen täflat med hela världen, och ser man efter, till hvilka andra länder vi utfört kimrök, så finner man, att det snart sagdt icke finnes något land i Europa, der vi icke uppträdt såsom exportörer af denna artikel.

Ur hvilken synpunkt är det nu man vill försvara denna tullsats? Jo, ur stabilitetens, något annat skäl finner jag här icke. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är icke på något sätt disponerad att hålla tal, men för att man icke må göra samma misstag som vid sista riksdagen, då man tog bort skyddstullen på krittillverkningen, kan jag icke underlåta att nu nedlägga min protest mot ett dylikt förfarande i fråga om artikeln kimrök. Frågan om kimrökstillverkningen i landet är kanske icke för alla bekant, men i närheten af den trakt, der jag bor, finnes det två kimröksfabriker. Orten har fått till industri att bränna kol af ved eller torf för att använda till kimrök. Det har blifvit en verklig industri på en ganska stor omkrets. För den ena fabriken är en stockholmare förläggare; den andra förlägges af en köpman i Malmö. Jag vet icke, om dessa fabriker kunna täfla med dem i Ryssland och Tyskland, hvilka länder äro de största kimröksproducerande orter, men jag tror icke att, därför att en industri kunnat bära sig i landet, man bör taga bort skyddstullen, ty det kan ju då hända, att denna industri icke kan bära sig, just därför att den fått för stor täflan med andra länder. Jag vill icke upptaga tiden, men jag yrkar afslag å denna punkt, i hvad den afser artikeln kimrök. Hvad särskildt det beträffar, att den fabrik, som tillverkar trycksvärta, icke kan bära sig, beror det icke på att kimröken är för dyr eller dålig utan på helt andra omständigheter. Jag hoppas, såsom sagdt, att Kammaren afslår denna punkt åtminstone hvad den afser artikeln kimrök.

Friherre Klinckowström: Jag anser, att denna fråga är af ganska ringa betydelse; men då motionären sjelf har framställt ett alternativt förslag. hvarigenom en utväg finnes att, utan att för-

*Tullfrihet
för kimirök
eller lampsot.
(Forts.)*

rycka den nuvarande tulltaxans bestämmelser, kunna åstadkomma råmateriel för en så vigtig sak som trycksvärta, så vet jag icke, hvarför icke Bevillnings-Utskottet har föreslagit detta. Han säger nemligen, atthan vill antingen att "kimirök", alla, slag skall blifva tullfri, såsom också Utskottet föreslagit, eller ock att "lampsot", alla slag, (alla nummer) måtte blifva fritt från tull. Jag sluter mig till det sista förslaget såsom det bästa och lämpligaste. Men, säger Utskottet, det är förenadt med både svårighet och tidsutdrägt att vid tullbehandling skilja lampsot från vanlig kimirök. Lyckligtvis har motionären, som måtte hafva gissat till denna svårighet för tullbetjeningen, att kunna skilja dessa båda ämnen, föreslagit ett ofelbart sätt att kunna göra det. Han säger nemligen: Man lägger i hög ett par nypor af varan på ett fullkomligt hvitt postpappersblad och dryper å högen några droppar ren linolja; om efter en timme eller något mera den omkring högen bildade oljeringen är alldeles ofärgad, så eger man full visshet, att varan är "lampsot"; visar sig åter ringen brun- eller gulfärgad, så har jag för mig kimirök, som till boktrycksfärg är oduglig.

För den händelse Riksdagen nu skulle bevilja motionärens billiga begäran att få "lampsot", alla slag, tullfritt, så ber jag, att Herr Generaltulldirektören ville draga sig till minnes detta ofelbara sätt att kunna skilja lampsot från kimirök vid tullbehandling. Jag yrkar, att Kammaren med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt måtte besluta, att "lampsot", alla slag, (alla nummer) skall vara tullfritt.

Herr Reutersvärd: Jag har ingenting att invända mot det förslag, den siste ärade talaren framställt, så mycket mindre som det just var mitt förslag i Utskottet att, för så vidt dertill finnes skäl, artikeln "lampsot" skulle blifva tullfri. Men hvarför kimirök också skall blifva tullfri, kan jag icke förstå, och det är verkligen förvånande, att den ärade talaren bredvid mig, som suttit så många år i Bevillnings-Utskottet, först nu har kommit under fund med, att man skadar industrien, om man icke gör kimiröken tullfri. Det förundrar mig, att man icke strök ut denna artikel vid den stora reduktionen, af tullpligtiga varor, som egde rum för flera år sedan. Då gjorde man det icke, men nu resonnerar man sålunda: att om en industriartikel icke är i tulltaxan upptagen och skäl förefinnas för dess tullfrihet, så nöjer man sig ej dermed, utan man vill då göra tullfria alla de med denna artikel närbeslägtade varor, ty det blir då så beqvämt vid tullbehandlingen.

Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derpå, att tullverket likväl är till för att hafva besvär med varors tullbehandling, då sådant finnes vara rätt och billigt, och dessutom vill jag påpeka, att *nu* är icke den rätta tidpunkten att ur tulltaxan utstryka artiklar, som hittills varit tullpligtiga.

Jag anhåller därför att få ändra mitt förslag derhän, att i tulltaxan införas en ny rubrik: "lampsot, alla slag (alla nummer) — fritt", hvaremot kimirök bör kvarstå såsom dragande tull.

Herr Bennich: Hvarken Bevillnings-Utskottet eller jag för min enskilda del har förbisett hvad motionären föreslagit. Utskottet föränleddes fast hellre deraf att från praktiska tullkarlar infordra uppgift, huruvida det med någorlunda lätthet låter sig göra att verkställa en sådan undersökning, som den af motionären föreslagna, men derpå svarades, att en sådan undersökning medför tidsutdrägt och ganska stora svårigheter. Nu tycker naturligtvis Friherre Klinckowström och måhända en och annan för öfrigt, att det gör just ingenting, om en tjänsteman skall under en eller annan timme upptagas af en undersökning, huruvida någon liten kvantitet svart färg utgöres af lampsot, kimrök eller dylikt. Han slår några droppar olja på ett postpappersblad, hvarpå han lagt ett par nypor af färgämnet, och derefter observerar han under en timme eller mera huruvida oljeringen blir färgad eller ofärgad. Det är ju så enkelt. Men om Herrarne tänka efter, hvad det medför för fördelar eller för olägenheter för det allmänna, för den stora rörelsen i våra stapelorter att timmar uppoffras för att undersöka en vara, af hvilken statskassan icke får någon nämnvärd inkomst, så kanske saken får ett annat utseende. Dessutom säger motionären, att om man tager äkta lampsot och behandlar på det omtalda sättet, så får man ett så och så beskaffadt resultat. Huru många gränser finnes det icke mellan det der äkta, rena, oförfalskade lampsotet och det mindre äkta och rena, som produceras och går i handeln! För hvarje så beskaffad nyans skulle man nu göra en sådan undersökning, och naturligtvis skulle det sedan uppstå tvister i oändlighet, om det varit fullkomligt ren eller mer eller mindre grumlig olja, som användts vid profvet, och detta allt för en saks skull, som icke har något intresse annat än för trycksvärtefabrikationen, ty för kimröksfabrikationen betyder det ingenting.

Jag medgifver, att det är en aktningsvärd pietet att icke vilja någon förändring i tulltaxan, och jag kan icke annat än beklaga, att denna grundsats icke gjorde sig gällande vid sista riksdagen, ty då skulle icke så många tvister nu hafva uppstått; men då nu en motionär framträdde med upplysning om ett faktiskt förhållande, som förut icke förekommit till behandling, och visat, att det behöfves en förändring, så gör man naturligtvis den förändring, som erfordras, så enkel som möjligt och föreskrifver så tydliga och klara bestämmelser som möjligt, icke för att bespara tullpersonalen besvär, utan för att få tillämpningen samvetsgrann och öfver allt lika. Det finnes, mine Herrar, icke mindre än mellan 50 och 60 tullkamrar i riket. Om den ena profvar på ett sätt och den andra på ett annat, om den ena använder fullkomligt ren linolja och den andra något grumlig olja, så uppstår det otaliga tvister, huruvida ett prof gifvit fullt ren färg eller mer eller mindre blandad och oren färg — och detta allt för en så lumpen sak.

Herr Reutersvärd: Efter mitt förmenande finnes det ett mycket enklare sätt att tullbehandla denna vara än det motionären föreslagit och som af en föregående talare blifvit förlöjligadt

*Tullfrihet
för kimrök
eller lampsot.
(Forts.)*

*Tullfrihet
för kimirök
eller lampsot.
(Forts.)*

och förklaradt opraktiskt. Man kunde i en hermetiskt tillsluten flaska förvara ett prof på det så kallade "lampsotet", hvilket till svärta och glans skiljer sig från vanlig kimirök, med förklarande att all den uppgifna "lampsot" som icke hade den svärta som profvet utvisar, skall såsom kimirök tullbehandlas.

Vid tullbehandling af råsocker tillvägagår man på samma sätt och är det färgen som bestämmer de olika numren.

Det finnes således ett ganska enkelt sätt att gå till väga, om man verkligen vill saken, och man behöfver icke begagna, för det ifrågavarande profvet, hvarken rena, mindre rena eller orena oljor, om icke för att med kimirök i olja "måla hin på väggen", såsom den föregående talaren gjorde.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes först proposition på bifall till punkten och sedermera derpå, att Kam-maren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle besluta, att i tulltaxan skulle införas en ny rubrik af följande lydelse: "Lamp-sot alla slag (alla nummer) — fritt"; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt
införseltull
på malen
krita.*

4 punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har icke den lyckan, som de öf-rige motionärerna här haft, nemligen att hafva några reservanter mot Utskottets förslag i detta fall och detta helt enkelt af det skäl, att Utskottet har försökt att hålla sig vid det nu gällande i afseende på tullsatserna. Då emellertid Kam-maren nu ett par gånger har varit nog frikostig att ändra Utskottets förslag, så hoppas jag, att den också nu måtte göra det och bifalla min motion. Utskottet har ganska riktigt relaterat det som är med verk-liga förhållandet öfverensstämmande, och för min del skall jag nu icke vara mera långträdig utan yrkar endast, att Riksdagen måtte besluta en införseltull på malen krita lika med regeringens för-slag till 1880 års Riksdag, det vill säga 50 öre per 100 kilogram. Visserligen kan det vara sant, såsom Utskottet säger, att något resultat ännu icke visat sig, huruvida skyddstullarne inverkat men-ligt eller helsosamt, emedan de icke tillämpats längre än sedan nyåret, och någon sjöfart har sedan dess icke varit öppnad, men sjelfva sakförhållandet säger, att 50 öre bör kunna vara en gån-ska tillräcklig skyddstull för denna vara, och man kan väl icke påstå, att, om den af mig föreslagna skyddstullen blir införd, man derigenom fördyrar lefnadskostnaderna för de fattige. Men låter man denna artikel qvarstå oförändrad i tulltaxan, så tager man bort en ganska stor inkomst för en hel del arbetare, och fortsät-ter man på detta sätt i alla brancher, så får man väl se följderna i sinom tid. Denna industri är en så naturlig industri för vissa delar af södra Sverige, att den utan tvifvel förtjenar detta skydd, hvaraf den också är i stort behof.

Jag anhåller om bifall till min motion.

Herr Bennich: Jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på innehållet af Utskottets betänkande.

Mot vanligheten vid denna Riksdag har Utskottet i denna punkt verkligen lemnat en utredning, hemtad från våra officiella källor. Jag behöfver naturligtvis icke hänvisa dertill, ty Herrarne hafva väl alla läst den, men jag skulle önska att få erinra derom, att motionären sjelf anført åtskilliga omständigheter, som tydligt och klart visa, att tullsatsen aldeles icke behöfves. Han har nemligen anført. huru som krita under de senare åren utförts till Tyskland och Ryssland, oaktadt det der varit mycket höga tullsatsar.

Jag tror, att man under sådana förhållanden svårigen kan säga, att det är nyttigt eller nödvändigt att åter införa tull på krita. Det finnes visserligen *ett* skäl i motionen, som skulle vara talande, nemligen att våra kritlager skola ligga djupt i jorden och icke så nära kusterna som i andra länder, men besynnerligt nog hafva dessa omständigheter, som ju skulle inverka ofördelaktigt, icke hindrat att vi exporterat malen krita i mångfaldigt större kvantiteter än vi importerat. Och icke nog dermed: vi hafva äfven kunnat exportera *omalen* krita i stora kvantiteter. Detta visar, att upptagandet af kritan ur jorden, försändningen deraf till hamnplatserna och kostnaderna för exporten på utlandet på intet vis hafva varit menliga för den svenska krittillverkningen.

Jag hemställer därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Den siste talarens anförande bevisar ingalunda, att icke industrien behöfver skydd, ty om Sverige kunnat sälja krita till andra länder, der det varit hög införseltull, så framgår icke deraf, huruvida det behöfves tullskydd för industrien inom landet eller icke. Här gäller frågan uteslutande att de danska kritfabrikerna, som motionen omtalar, kunna sälja krita hit till landet och trycka ned priset åtminstone de 20 öre per centner, som skyddstullen förut här varit, och detta är ju icke så obetydligt. Det som utföres är en ren bagatell mot hela tillverkningen. Genom denna skyddstull af 20 öre per centner hafva de kunnat utvärda konkurrensen med utlandet, ty de hafva haft dessa 20 öre per centner såsom ren förtjenst, men konkurrensen inom landet har varit så stor, att priset en tid var så nedtryckt, att man fruktade att nödgas tillgripa en dylik utväg, som det säges att ångbåtarna på traden Malmö—Köpenhamn en tid måste använda, nemligen att bjuda på frukost för att få passagerare att följa med. Detta föranledde åtskilliga idkare af denna industri att bilda ett bolag för att kunna hålla priset någorlunda uppe.

Generaltulldirektören tyckes hysa den åsigten, att vi skola köpa allting utifrån och låta våra näringar reda sig så godt de kunna eller dö ut. Går detta bra i längden, så är det godt, men jag tror det icke, utan jag anser, att man bör taga vara på hvad vi hafva. Jag tänker därför verkligen besvåra Kammaren med en votering i denna fråga, efter som den något gått ifrån den stabilitet, som den förut vidhållit.

*Ifrågasatt
införseltull
på malen
krita.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till Utskottets hemställan och sedan derpå, att Kam-maren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle besluta, att artikeln malen krita skulle åsättas en införseltull af 50 öre per 100 kilogram; och förklarades den förra propositionen vara med öfver-vägande ja besvarad.

Den vidare föredragningen af betänkandet uppsköts till ett annat sammanträde.

På hemställan af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag första gången bordlagda utlåtandena skulle på föredrag-ningslistan för nästa sammanträde sättas främst bland utskotts-betänkandena, samt att de under dagens lopp andra gången bord-lagda ärendena skulle flyttas nederst å samma lista.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.